

Խոդաւոր մանգանէսի	Ս'անգանէս	344,7
	Խոդ	1578,2
		1922,9

Ուրեմն 344,7 լիւրէնէն Ֆանգանէսի զոգաւաճի սեպել :

Իսկ Բաղէայեալ Ֆարձնոյ զոգաւաճի լիւրէնէն է Իրենի Բաղէայո-դարեայ զոգաւաճիո-յ Գո-
ճարը . զոր օրինակ նախաթ թուիկ ջրածնին կամ ջրին զոգաւաճին է 112,5 թիւը :

Իսկ կերպով եթէ քննելու ըլլանք ամէն պարզ մարմին՝ կը տեսնենք որ իրենց բաղկացուածեանց մէջ մի և նոյն օրինաց կը հետեւին , այսինքն ան օրինաց զորն որ աս տարուան բնալուծական դասերնու առջի հատուածին մէջ ըսինք , որ է « Պարզ մարմինները որ և իցէ չափով իրարու հետ չեն միանար , հապա բնութեան մէկ անշարժ ու անփոփոխ օրինօք մը , որով երկու պարզ մարմնոց բաղկացուածեան չափը ամենաաճիւղ կերպով սահմանուած է , և այլն : Ինչանկ որ ինչուան հիմա աս նիւթիս վրայ խօսածնէս ու փորձերնէս կրնանք բնալուծութեան աս ընդհա-
նուր օրէնքն ալ ի միտ առնուլ , որ է . Ամէն մէկ պարզ Ֆարձնոյ համար մէկէն իշտանի
չափ մը էայ , և պարզ Ֆարձնոյ իրարու հետ Բաղէայո-լիւրէնէնէն աս որոշեալ չափերով համա-
նոնց պարզ Բաղմապատէններով ըլլան , ինչպէս աս լիւրէն 1 , $\frac{1}{2}$, 2 , $\frac{1}{2}$, 3 , $\frac{1}{2}$, 4 , 5 , և այլն :
Իհա ասոնք են բնալուծից ՀԱՄԵՄԱՍԱԿԱՆ ԹԻԻ և ԲՆԱԼՈՒԾԱԿԱՆ ԶՈՒԳԱ
ԶԱՓՔ ըսածները , որոնց ցուցակը դրինք անուանակոչութեան Բ յօդուածին մէջ² :

1 Տես Դաս Ժ . էջ 27 :

2 Տես Դաս ԺԱ . էջ 59 :

Հ . Օ . ԳՈՒՐԳ .

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՓ

Մանիկ ու Թուլիկ :

Օր մը Մանիկ կէսօրուան դէմ
Խընտում գարձաւ պարտիզէն .
« Եայէ , մայրիկ , նայէ սրւոր . . .
Ո՛հ . Ի՛նչ սիրուն , ի՛նչ աղուոր , , ,
Կանչեց , ու ձեռքը ձագ մը ողջ
Ցրցուց իր մօրն ու քրորջ :
Ուրախութիւնն ալ իրենն էր .
Կը գուրգուրար կը շոյէր .
Մէյմը բազկիկ կուրծքին բռնէր
Ու զինքը մէջ կը գգուէր ,
Մէկ կը ծըռէր հինգ կը պագնէր
Շրթունք գլխէն չէր զատէր .
Եւ կամ բռնած թաթիկներէն
Կը խաղցընէր ինքիւրմէն ,
Ու կը բանար թեւը մեղմով
Երկու պզտի մատիկով ,
« Անիկ , ըսաւ , քիչ մը ամուր
Խընդրեմ ինծի գերձան տուր . , ,
Ու թեթևիկ մը թռչնէկին
Առաւ կապեց զայն ոտքին .
Ինք գերձանին բռնած ծայրէն
Թողուց թռչունը ձեռքէն .

Եւ ուր որ այն կը թռչտէր
Խընտում ետին կը հասնէր :
Քիչ մը ատեն այսպէս խաղաց
Վազլըղէն ալ յոգնած ,
Թողուց թռչունն որ ելեւէջ
Թռչի ցատքէ խցին մէջ .
« Այս գերձանով ուր ալ երթայ
Քուրիկ , ըսաւ , վախ չիկայ , , :
Անգին սեռեկ կատուն պառկէր
Կամացուկ մը կը գիտէր ,
Ու անկին մը պահուրտելով
Հոն կը սպասէր սպահով :
Խեղճ թռչունն որ ինքզինք ազատ
Տեսաւ խցին մէջ հանգարտ ,
Փախչելու ճար մը կը փնտէր .
Ասդիս անգին կը կրտցէր .
Մէյմը շիտակ կ'երթար դըրան
Ու երբեմն ալ պատուհան .
Բայց անօգուտ տեղ յոգնելուն
Իջաւ երկու քայլ հեռուն ,
Ուր որ կատուն էր ծածկուած
Նստարանին ետեանց :
Մէյ մ'ալ գազանն յանկարծ ցատքէ
Ու խեղճ թռչունը ճանկէց .

Հազիւ ճըւայ՝ ի՞նչ կը տեսնես ,
կատուն պատուեց մէջքէն կէս :
Ա՛յ . . . ա՛յ . . . պոռայ անդին Մանիկ
Հասաւ , կու լար զիւր հաւիկ .
Ու չէր գիտեր բարկութենէն
Ինչ վրէժ առնու գաղանէն .
Ոտքը վրդին վրան կոխած
Աւելի կոթ ձեռքն առած
Խեղճը ծեծի տակ մեռցընել
կարծես թէ միտքն էր դրել :
Բայց կատուն սուր մըռլուէն
Մայրը վաղեց վեր վարէն .
« Ատ ի՞նչ , կանչեց , ի՞նչ , ի՞նչ կ'ընես ,
Մանիկ , խեղճէն ի՞նչ կ'ուզես . —
Դարձաւ Մանիկ ու պտտմելուն
կու լար նորէն զիւր թռչուն . —
Ո՛հ , մայրիկ , թող , թող կ'աղաչեմ
Թող որ վրէժըս առնեմ : —
Ան ատեն մայրը գրգռուելով
Որդին պագաւ ժրպտելով .
« Ինչո՞ւ կատուն գէմ գու ասանկ
կը բարկանաս , ո՞վ որդեակ .
Թէ որ քեզի գէմ վընասեց՝
Ըրածիդ փոխարինեց :
Ո՛հ , ինչ սրտով , ըսէ Մանիկ ,
Բոյնէն առիւր զայդ թռչնիկ .
Ի՞նչ քեզի գէմ չարիք բեր
Են այդ խեղճին ծընողքներ .
Դու թէ որ զինք կորսնցուցիր
Ու առջափ արցունք թափեցիր ,
Հապա խեղճին հայրն ու մայրիկ
Ի՞նչ չեն ըլլար ո՞վ Մանիկ :
Բայց ասիկայ խրատ ըլլայ
Քեզ ու լաւ միտքդ ալ մընայ ,
Որ ուրիշին տըւած վըշտաց
Փոխարէնը կու տայ Աստուած .
Ինչ որ այսօր գու թշնամեցդ
Վաղն ալ Աստուած կու տայ դըխոյդ » :

Ա՛ռաւի ափահ չէ :

ՕՍՏԵՐՎԱԼԻ անունով գաղղիացի սեղանաւորը
կը մեռնի փարիզ քաղքին մէջ 1790ին Դեկտեմբեր
ամսուն , սաստիկ կարօտութեան վիճակի մէջ :

Այս մարդը 'նշաթեղ ծնած էր և ագահու-
թեան ախտէն անանկ բռնուած էր , որուն քով
ժանտախտը ինչ պիտի ըլլայ . և իրաւքնէն որ ասի-
կայ անանկ զոռելի ախտ մըն է , որ աւելի հոգ-
ւոյ հիւանդութիւն կ'ըսուի , քան թէ մտաց կիրք :
Մահուան անկողինը պառկած ատենն ալ խելքը
միտքը շարունակ ստականերուն վրայ էր , անանկ
սիրտը կապուած էր ստակին հետ , որ հոգին ա-
մենեւին չէր մտածեր : Մեռնելէն քանի մը օր ա-

ռաջ՝ աղգականները քովը եկան աղաչեցին որ քա-
նի մը դրամ տայ՝ որ գոնէ քիչ մը միս գնեն ու ի-
րեն ապուր մը եփեն : Ագահը դարձաւ , « Իրաւ
որ ապուրը լաւ բան է , ըսաւ , ես ալ շատ կը սի-
րեմ . բայց միտք ինչ պիտի ըլլայ , ես առողջու-
թեանս ատեն միս չէի ուտեր , հիմա պիտի ուտեմ՝
որ ախորժակ ալ չունիմ . դացէք , դացէք , ապու-
րը բաւական է : Եղկելին չէր գիտեր որ ապուրը
մսին ջրով կ'եփեն . ինքը ստակէ չեւալու համար
գոհ էր պարզ ջրով ապուրի : Եւ կ'ըսեն թէ հի-
ւանդութեան ատեն ձեռքը ունեցած ստակները
քսակի մը մէջ լեցուցած վզէն կախած էր , որուն
մէջ 1,000 լիրայ ստակ կար : Անանկ թեթեւ կ'ապ-
րէր որ կարծես թէ ճգնաւորներուն ամենէն խրա-
տակընէն էր , սովորեցուցած էր իրեն ամէն օր սոսկ
գաւաթ մը գարեջուր խմել , իրիկուան ընթրիքի
տեղ :

Ամէն գիշեր կ'երթար մէկու մը տունը , ու ան
տնէն երբոր գառնալու ըլլար , ձեռքը որչափ որ
սնկէ շիշի խցաններ կ'անցներ , գրպանը կը դնէր
ու տուն կը բերէր : Ու թը տարուան մէջ այնչափ
բան ժողվեց աս խցաններէն , որ օր մը 12 լուի
ոսկւոյ ծախելով . ան ստակն ալ գլուխ դրաւ : Ա-
ղէկ ալ գիտէր իր ստակներուն շատցնելու կերպը :
Երբոր մեռաւ աս մարդս խղճով կարօտութեան
մէջ , քովէն 3 միլիոն լիրայ ստակ ելաւ :

Օգտելալտ ան ստակներովը թշուառացաւ
պահելով . բայց կարծեմ որ իրեն ժառանգներն
ալ ան ստակներով թշուառացան չապիլելով . վասն
զի առած է՝ թէ Ագահութեամբ ժողոված ստա-
կը չապիլելութեամբ կը կորսուի :

Յանդգնութիւն ծաւելու :

ՏԱՃԻՎ բրուտին մէկը օր մը Լանկեմսթըրին որդ-
ւոյն պաշտօն կ'երթայ , ու գիմացն որ կ'ըլլէ՝ կ'ըսէ
իրեն . Տէր իմ , հրամանքդ կը հաւատնս Մահմեան
ան օրէնքին , որ կը սորվեցնէ թէ ամէն մահմեա-
կան իրարու եղբայր են : — Իշխանը կը հաւատամ ,
կ'ըսէ : — Ուրեմն , Տէր իմ , կը կրկնէ բրուտը , եր-
բոր այսպէս իրարու եղբայր ենք , անիրաւութիւն
չէ՞ մի որ հրամանքդ այսչափ մեծ ութիւն , այսչափ
գանձ ունենաս , ու ես օրուան հացին կարօտ ըլ-
լամ . կ'աղաչեմ , ինչ որ ինծի իրրեւ եղբայր մաս
կ'իյնայ՝ տաս : — Իշխանը առանց չփութելու բրու-
տին այս յանգուգն պահանջմունքին վրայ , պա-
տասխան կու տայ . Իրաւունք ունիս , եղբայր . ո-
րովհետեւ գու այգպէս օրինապահ ես , ահա քեզի
աւելցքը կը հատուցանեմ . ու մէկէն կը հանէ բրու-
տին ձեռքը կը դնէ տասը փարանոց մը , երթաւ բա-
րով բռնելով : Բրուտը զորմացած այս բանին վրայ ,
կ'ըսէ իշխանին . էյ . ատ ի՞նչպէս բան է . այդչափ
ունեցած եգ աս մի ընկաւ իմ մասս : Ան ատեն կը
գառնայ իշխանը , Ձայն չհանած շուտ գնա , կ'ըսէ ,
որ մեր մէկալ եղբայրներն ալ չիմանան , վասն զի
թէ որ ամէնքն ալ լսեն ու գան ինծմէ իրենց մասը
ուզենան , քեզի այսչափն ալ չիյնար :